

GHID DE BUNE PRACTICI ÎN DEZVOLTAREA ÎNTRERINDERILOR SOCIALE PENTRU COMUNITĂȚILE DE ROMI

*Autor: Claudia Petrescu
PNUD, București, 2012*

Adriana Neguț^[1]

La nivel internațional, preocupările pentru economia socială nu sunt noi, aceasta constituind o temă de interes pe parcursul secolului al XIX-lea în multe state europene, precum și în Statele Unite și Canada. În România, interesul față de domeniul economiei sociale a crescut în ultimii ani, preponderent ca urmare a implementării proiectelor cofinanțate prin Fondul Social European. Atât la nivel european, cât și național, este recunoscut aportul semnificativ al economiei sociale la ocuparea forței de muncă, aceasta fiind privită ca o soluție pe termen lung la problemele de integrare în muncă ale grupurilor vulnerabile. În România, funcționarea entităților din domeniul economiei sociale este reglementată de legislație specifică, un cadru unitar privind domeniul fiind încă pe agenda publică. Aceste organizații respectă caracteristicile întreprinderii sociale definite de EMES European Research Network dar nu sunt reunite sub această titulatură, abia recent introdusă în discursul la nivel național.

În acest context, și în condițiile în care interesul organizațiilor neguvernamentale pentru întreprinderile sociale s-a intensificat, a apărut lucrarea *Ghid de bune practici în dezvoltarea întreprinderilor sociale pentru comunitățile de romi*, în cadrul proiectului „Economia socială ca soluție a dezvoltării comunităților Roma din România”, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvol-

^[1] Doctor în sociologie, Cercetător, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, adriana.negut@iccv.ro

tarea Resurselor Umane 2007-2013 „Investește în oameni!” În cadrul aceluiași proiect a fost publicat și raportul „Economia socială și comunitățile de romi. Provocări și oportunități” (2012), precum și un „Compendiu de idei de afaceri și modele de bună practică” în care sunt prezentate modele de întreprinderi sociale și bune practici dezvoltate în comunitățile de romi. Tot în 2012, în cadrul proiectului „Prometeus – promovarea economiei sociale în România prin cercetare, educație și formare profesională la standarde europene”, Institutul de Economie Socială a publicat „Ghidul managerului de întreprindere socială” care conține atât aspecte teoretice privind economia socială, cât și informații privind cadrul legal, planificare strategică și studii de caz. În cadrul proiectului „Integrat – Resurse pentru femeile și grupurile Roma excluse social” a fost publicat manualul de intervenție „De la idee la profit: Cum să înființezi o întreprindere de economie socială în România” (2012). Însă nici manualul, nici ghidul pentru manageri menționat anterior nu se focalizează pe comunitățile de romi din România.

Ghidul de bune practici în dezvoltarea întreprinderilor sociale pentru comunitățile de romi, este structurat în șase capitole, fiecare abordând o etapă esențială în procesul de dezvoltare a unei întreprinderi sociale. Introducerea își propune să familiarizeze cititorul cu obiectivele ghidului și cu structura acestuia. Cel de-al doilea capitol (*Întreprinderea socială*) este dedicat clarificărilor conceptuale: sunt definite noțiunile de *economie socială*, *întreprindere socială* și *antreprenoriat social*. Autorul evidențiază caracteristicile definiției ale întreprinderii sociale, precum și diferențele dintre această formă de organizare și ceilalți agenți economici și descrie principalele tipuri de întreprinderi sociale: organizațiile neguvernamentale, societățile mutuale, societățile cooperative, unitățile protejate și alte tipuri de entități juridice care respectă principiile economiei sociale. Etapele înființării întreprinderilor sociale sunt aceleași indiferent de problemelor cărora se adresează, însă autorul ghidului se axează pe întreprinderile sociale pentru comunitățile de romi, ca urmare a gradului ridicat de vulnerabilitate a acestora.

Întreprinderile sociale au impact pozitiv atât asupra comunităților, prin stimularea dezvoltării economice locale, reducerea sărăciei, incluziunea grupurilor vulnerabile, dezvoltarea capitalului social, cât și asupra inițiatorilor și dezvoltatorilor, ducând la creșterea capacității orga-

nizaționale și la îmbunătățirea imaginii organizației în comunitate, la atragerea de noi fonduri și crearea de capital social. Capitolul se încheie cu prezentarea activității unei întreprinderi sociale dezvoltate în județul Bihor și cu o secțiune extrem de utilă celor interesați de dezvoltarea unei întreprinderi sociale, cea de întrebări frecvente.

Cel de-al treilea capitol trece în revistă etapele dezvoltării întreprinderii sociale și propune un chestionar care vine în sprijinul cititorilor în încercarea de a determina atât abilitățile individuale, cât și capacitățile organizaționale necesare într-un astfel de demers. Etapele care trebuie parcurse în procesul de dezvoltare a unei întreprinderi sociale sunt stabilirea viziunii, misiunii și obiectivelor, generarea ideilor și identificarea oportunităților, analiza de fezabilitate, studiul de fezabilitate, planul de afaceri, pregătirea lansării, implementarea, măsurarea performanței și creșterea/reinvestirea, adaptarea și evoluția. Trei dintre acestea sunt detaliate în cel de-al patrulea capitol al ghidului: identificarea ideii de afaceri, analiza acesteia și studiul de fezabilitate. Identificarea ideii de afaceri nu este exclusiv sarcina celui care dorește înființarea întreprinderii sociale, ci se realizează „pornind de la nevoile și posibilitățile comunității căreia i se va adresa întreprinderea socială” (p. 39) și implică un proces de consultare a actorilor interesați din comunitate. O dată identificată, ideea de afaceri trebuie analizată din punct de vedere al potențialului de piață, a impactului social și a concordanței cu misiunea, viziunea și obiectivele organizației, iar studiul de fezabilitate trebuie să cuprindă o analiză a potențialului de piață și a competiției și un studiu de marketing.

Capitolul al cincilea (*Pregătirea*) tratează principalele provocări pentru întreprinderile sociale, generate în principal de diferențele dintre acestea și ceilalți agenți economici, regulile de bază pentru înființarea unei întreprinderi sociale și analiza capacității organizației. Este accentuată din nou importanța implicării actorilor interesați în procesul dezvoltării unei întreprinderi sociale: investitori, parteneri, membrii comunității, organizații din comunitate. Dincolo de analiza actorilor interesați și de etapele menționate anterior, este vitală cunoașterea capacității organizației de a dezvolta o întreprindere socială, pentru evaluarea căreia autorul propune un instrument de analiză. O dată evaluat acest aspect, urmează realizarea planului de afaceri, etapele

acestui fiind prezentate detaliat în cadrul celui de-al șaselea capitol al ghidului (*Planificarea întreprinderii sociale*).

Prezentarea în cadrul ultimului capitol a elementelor legislative specifice fiecărui tip de entitate de economie socială - organizații neguvernamentale, case de ajutor reciproc, societăți cooperatiste, unități protejate, obști/composesorate și asociații agricole – conferă ghidului un grad ridicat de utilitate. În completarea acestora, capitolul conține și opinia reprezentanților unei entități cu experiență în domeniul economiei sociale în ceea ce privește barierele legislative.

Ghidul de bune practici în dezvoltarea întreprinderilor sociale pentru comunitățile de romi poate constitui un punct de plecare pentru proiectarea și dezvoltarea de întreprinderi sociale, atât în comunitățile de romi, cât și în afara acestora, răspunzând la multe dintre întrebările celor interesați de acest demers și prezentând, alături de principiile și regulile propuse, exemple de bună practică la nivel național.